

GIỚI THIỆU MÔN HỌC

Kinh tế học khu vực công
Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright

Huỳnh Thế Du

Đỗ Thiên Anh Tuấn

Jay Rosengard

Nguyễn Thị Phượng

Huỳnh Trung Dũng

Kinh tế học Khu vực công

- ✓ Kinh tế học Khu vực công nghiên cứu vai trò của chính phủ trong nền kinh tế
- ✓ Những câu hỏi then chốt:
 - Hàng hóa gì được sản xuất?
 - Hàng hóa đó được sản xuất như thế nào?
 - Hàng hóa đó được sản xuất cho ai?
 - Các quyết định được đưa ra như thế nào?
- ✓ Tại sao đây là môn học rất quan trọng?

Phân tích khu vực công

- ✓ Biết khu vực công tham gia vào những hoạt động gì và cách thức tổ chức các hoạt động này
- ✓ Tìm hiểu và dự đoán (theo mức độ khả dĩ) đầy đủ hệ quả của các hoạt động chính phủ này
- ✓ Đánh giá các phương án chính sách
- ✓ Giải thích quy trình chính sách

Cấu trúc môn học

- I. Sự can thiệp của khu vực công
- II. Kinh tế học về thuế
- III. Vai trò của các cấp chính quyền và quan hệ giữa các cấp chính quyền
- IV. Thuế trong thực tiễn

Phần I. Sự can thiệp của khu vực công

1. Vai trò và quy mô của khu vực công
 2. Đánh đổi giữa hiệu quả và công bằng
 3. Lý thuyết lựa chọn công
 4. Kinh tế chính trị học của khu vực công
 5. Vòng tròn tuyệt vọng: Từ thất bại TT đến thất bại NN
 6. Khung phân tích chính sách chi tiêu
 7. Đánh giá chi tiêu công
 8. Y tế
 9. Giáo dục
 10. Các chương trình phúc lợi và an sinh xã hội
-

Phần II. Kinh tế học về thuế

1. Giới thiệu về thuế
 2. Phân bổ thuế
 3. Thuế, hiệu quả kinh tế của thuế, và lý thuyết thuế tối ưu
-

Phần III. Vai trò của các cấp chính quyền và quan hệ giữa các cấp chính quyền

1. Phân cấp tài khóa và chuyển giao nguồn lực
 2. Thu và chi ngân sách địa phương
 3. Hợp tác vùng trong cung cấp hàng hóa và dịch vụ công
 4. Tài trợ bằng huy động nợ của chính quyền địa phương
 5. Cân bằng tài khóa và nợ công
-

Phần IV. Thuế trong thực tiễn

1. Giới thiệu về các nguồn thu của chính phủ
 2. Ưu đãi, tuân thủ và cưỡng chế thuế
 3. Lịch sử thuế ở Việt Nam
 4. Cải cách hệ thống thuế
-

Đánh giá môn học

Yêu cầu	Trọng số
Tham dự lớp và thảo luận	15%
Bài viết chính sách và bài tập	30%
Bài thi giữa kỳ	25%
Bài thi hoặc bài viết cuối kỳ	30%

Bài 1: CƠ SỞ CHO SỰ CAN THIỆP CỦA NHÀ NƯỚC VÀO NỀN KINH TẾ

**Kinh tế học khu vực công
Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright**

Huỳnh Thế Du

Nội dung trình bày

1. Các quan điểm về cách thức can thiệp hay vai trò của nhà nước nhìn theo chiều dài lịch sử
2. Các loại hình thất bại thị trường
3. Các hoạt động của chính phủ
4. Các nguồn thu của chính phủ
5. Quy mô của khu vực công

Các câu hỏi trọng tâm

1. Những vấn đề trọng tâm trong kinh tế học khu vực công là gì?
2. Các quan điểm khác nhau về vai trò kinh tế của chính phủ là gì? Các quan điểm này đã thay đổi như thế nào theo thời gian và điều gì dẫn đến những thay đổi này?
3. Các nhà kinh tế nghiên cứu như thế nào về kinh tế học khu vực công?
4. Nguồn gốc chính gây ra bất đồng giữa các nhà kinh tế học về những chính sách thích hợp mà chính phủ nên theo đuổi là gì?

Vai trò của nhà nước theo các trường phái khác nhau

- ✓ Quan điểm về thị trường tự do và nhà nước phụ mẫu
- ✓ Sự giằng co về vai trò của nhà nước
 - Từ Smith đến Đại khủng hoảng và Suy thoái 1929-1933
 - Từ Keynes đến Khủng hoảng Tài chính 2008-2010
- ✓ Khi nhà nước làm thay thị trường
 - Từ Marx đến sự thất bại của mô hình kinh tế XHCN thuần túy
 - Cải cách “vụ nổ lớn”: Thành công và thất vọng
 - “Dò đá sang sông”: Thành công ban đầu, nhưng...
- ✓ Nhà nước phúc lợi ở Bắc Âu

Thị trường và các thất bại thị trường

Thị trường cạnh tranh

Độc quyền (Cạnh tranh không hoàn hảo)

Ngoại tác

Hàng hóa công

Bất cân xứng thông tin

Hành vi không hợp lý

Thị trường và các thất bại thị trường

1. Thất bại trong cạnh tranh
2. Hàng hóa công
3. Ngoại tác
4. Các thị trường không hoàn chỉnh
5. Thất bại thông tin
6. Thất nghiệp, lạm phát và mất cân bằng

Vai trò/can thiệp của nhà nước

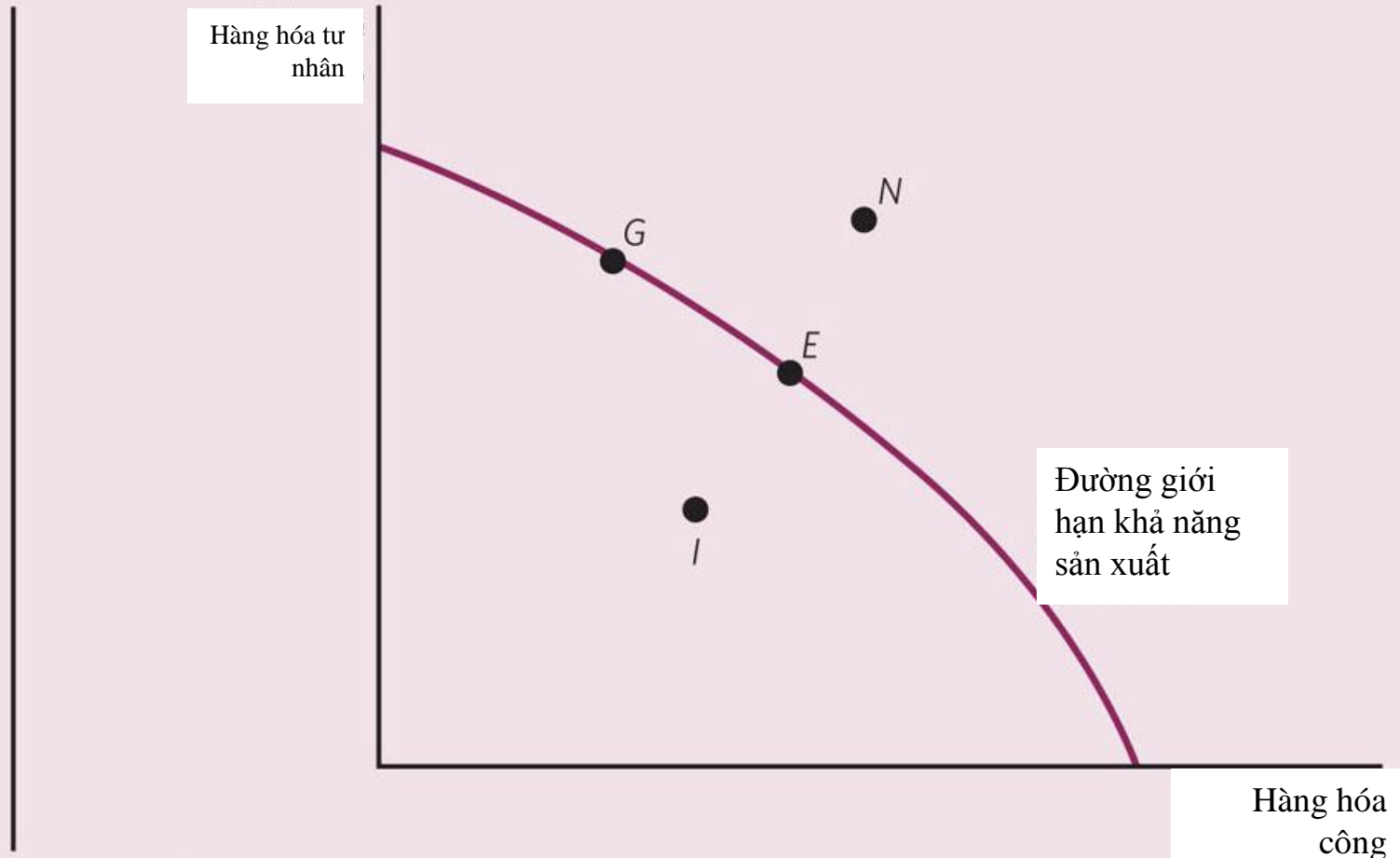
	Giải quyết thất bại thị trường			Cải thiện công bằng
Chức năng tối thiểu	<p><i>Cung cấp hàng hóa công thuần túy</i></p> <p>Quốc phòng</p> <p>Luật pháp và trật tự</p> <p>Quyền sở hữu tài sản</p> <p>Quản lý kinh tế vĩ mô</p> <p>Y tế công cộng</p>			<p><i>Bảo vệ người nghèo</i></p> <p>Các chương trình chống nghèo</p> <p>Cứu nguy khi có thảm họa</p>
Chức năng trung gian	<p><i>Xử lý các ngoại tác</i></p> <p>Giáo dục cơ bản</p> <p>Bảo vệ môi trường</p>	<p><i>Điều tiết độc quyền</i></p> <p>Điều tiết các tiện ích thiết yếu [như điện nước]</p> <p>Chính sách chống độc quyền</p>	<p><i>Xử lý thông tin không hoàn hảo</i></p> <p>Bảo hiểm (y tế, nhân thọ, hưu trí)</p> <p>Điều tiết tài chính</p> <p>Bảo vệ người lao động</p>	<p><i>Cung cấp dịch vụ BHXH</i></p> <p>Tái phân bổ lương hưu</p> <p>Trợ cấp gia đình</p> <p>Bảo hiểm thất nghiệp</p>
Chức năng tích cực	<p><i>Phối hợp hoạt động tư nhân</i></p> <p>Nuôi dưỡng các thị trường</p> <p>Các sáng kiến về cụm</p>			<p><i>Phân phối lại</i></p> <p>Phân phối lại tài sản</p>

Các loại hoạt động của chính phủ

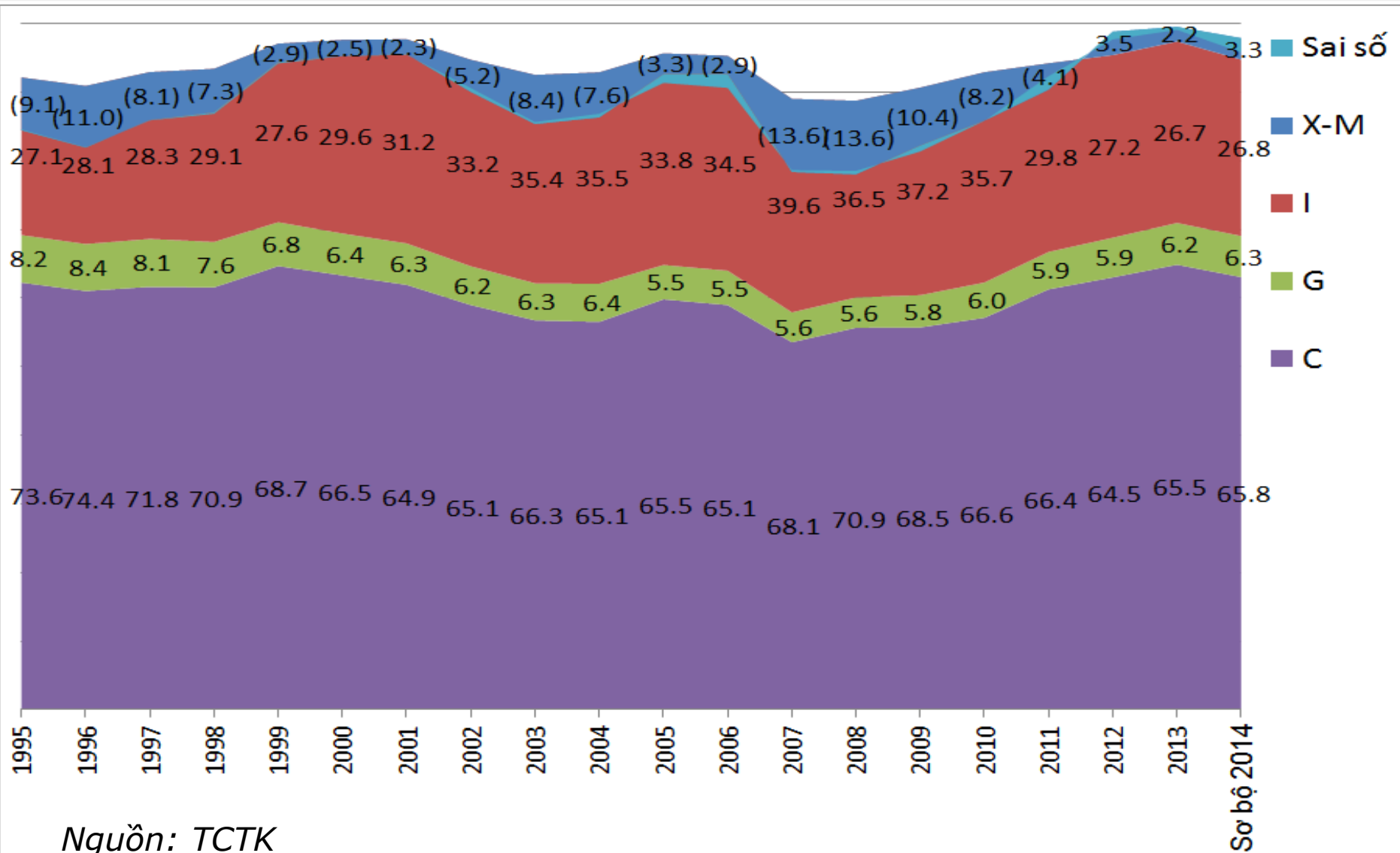
1. Tạo ra khung pháp lý
2. Sản xuất hàng hóa và dịch vụ
3. Điều tiết và trợ cấp hay đánh thuế hoạt động kinh doanh của tư nhân
4. Mua hàng hóa và dịch vụ
5. Tái phân phối thu nhập

Định nghĩa vai trò của khu vực công

FIGURE 1.1

Cơ cấu tiêu dùng trong GDP của VN

Nguồn: TCTK

Nguồn thu của khu vực công

- ✓ Thuế
- ✓ Phí và lệ phí
- ✓ Vay nợ
- ✓ Phát hành tiền

Các nguồn thu ngân sách của VN

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Thu trong nước (trừ dầu thô)	51.0	51.3	51.7	54.8	52.5	52.0	55.2	55.8	61.6	64.1	61.5	64.9	68.5
DNNN	21.7	20.2	18.9	16.9	17.1	16.6	15.9	16.7	18.5	19.1	17.5	19.4	23.0
FDI	5.2	5.9	6.5	7.9	8.4	9.3	9.9	10.2	11.2	11.0	10.7	11.2	13.5
Ngoài quốc doanh	6.4	6.3	6.8	7.0	7.4	7.9	9.9	10.1	10.5	11.9	11.7	12.5	12.8
Đất nông nghiệp	2.0	0.6	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Thu nhập cá nhân	2.0	1.9	1.9	1.8	1.9	1.9	2.4	3.0	3.2	4.5	5.3	6.1	5.7
Lệ phí trước bạ	1.0	1.1	1.2	1.4	1.2	1.2	1.8	1.7	2.1	2.1	2.2	1.6	1.7
Xổ số kiến thiết	2.2	2.5	2.4	2.4	..	2.2
Thu phí xăng dầu	2.4	2.4	2.1	1.9	1.7	1.4	1.4	1.1	2.0	1.8
Bảo vệ môi trường	1.6	1.7	1.4
Thu phí, lệ phí	3.0	2.4	2.2	2.2	1.8	1.8	1.3	1.8	2.1	1.7	1.4	1.5	1.3
Nhà đất	3.1	4.4	6.9	9.2	7.8	7.4	10.7	9.1	9.6	9.5	8.4	7.4	6.8
Khác	2.0	3.6	2.7	4.2	5.1	2.5	1.8	2.1	2.5	2.5	2.7	3.4	2.3
Dầu thô	25.9	21.4	24.2	25.4	29.2	29.8	24.4	20.8	13.4	11.8	15.3	19.1	14.7
Hải quan	20.9	25.5	22.2	18.3	16.7	15.3	19.1	21.2	23.2	22.2	21.6	14.6	15.8
Ngoại thương	15.0	17.8	14.1	11.3	10.4	9.4	12.2	14.0	16.9	12.6	11.3	9.7	9.6
VAT hàng nhập khẩu	5.9	7.7	8.1	6.9	6.3	5.9	7.0	7.2	6.3	9.6	10.3	4.9	6.2
Viện trợ không hoàn lại	2.2	1.8	2.0	1.5	1.7	2.8	1.4	2.2	1.7	2.0	1.7	2.1	1.0

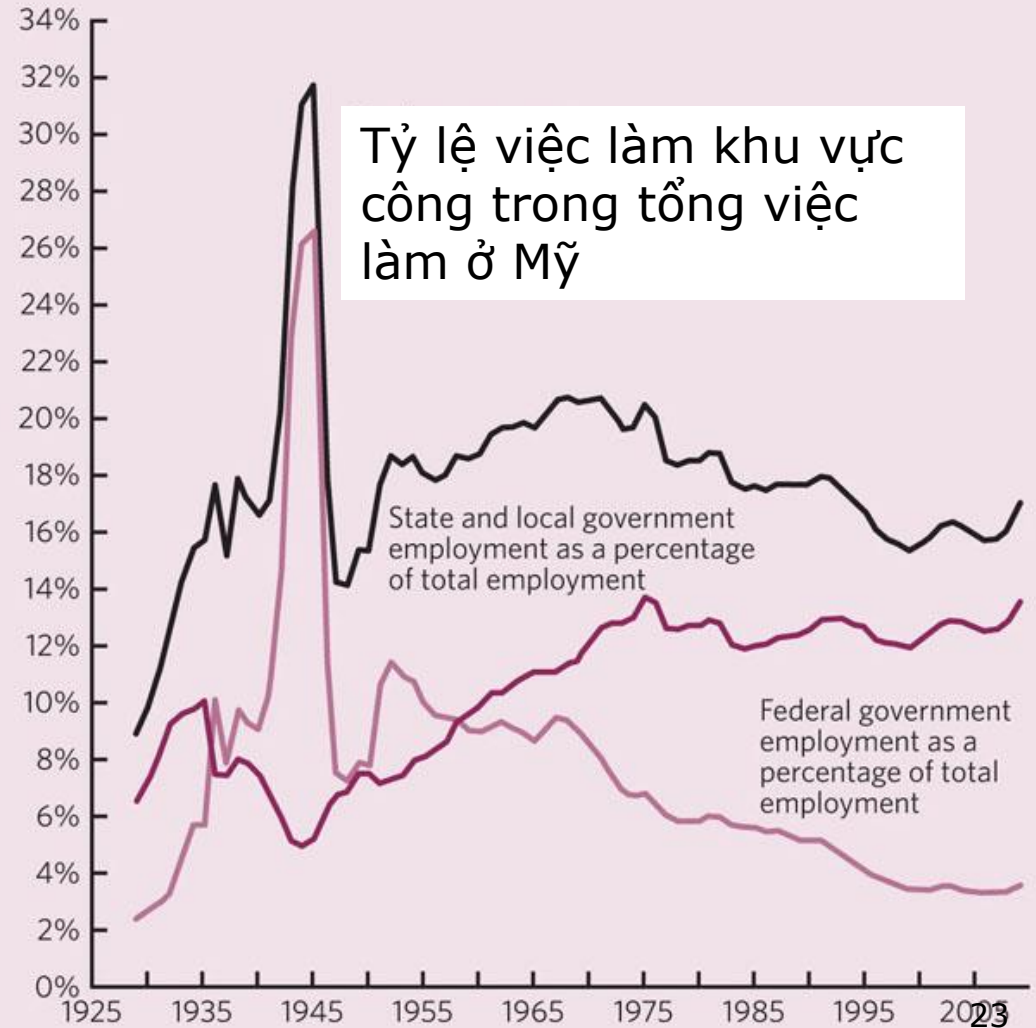
Nguồn: TCTK

Đo lường quy mô của khu vực công

- ✓ Tỷ lệ trong tổng việc làm
- ✓ Chi tiêu so với GDP

Tỷ lệ việc làm trong khu vực công

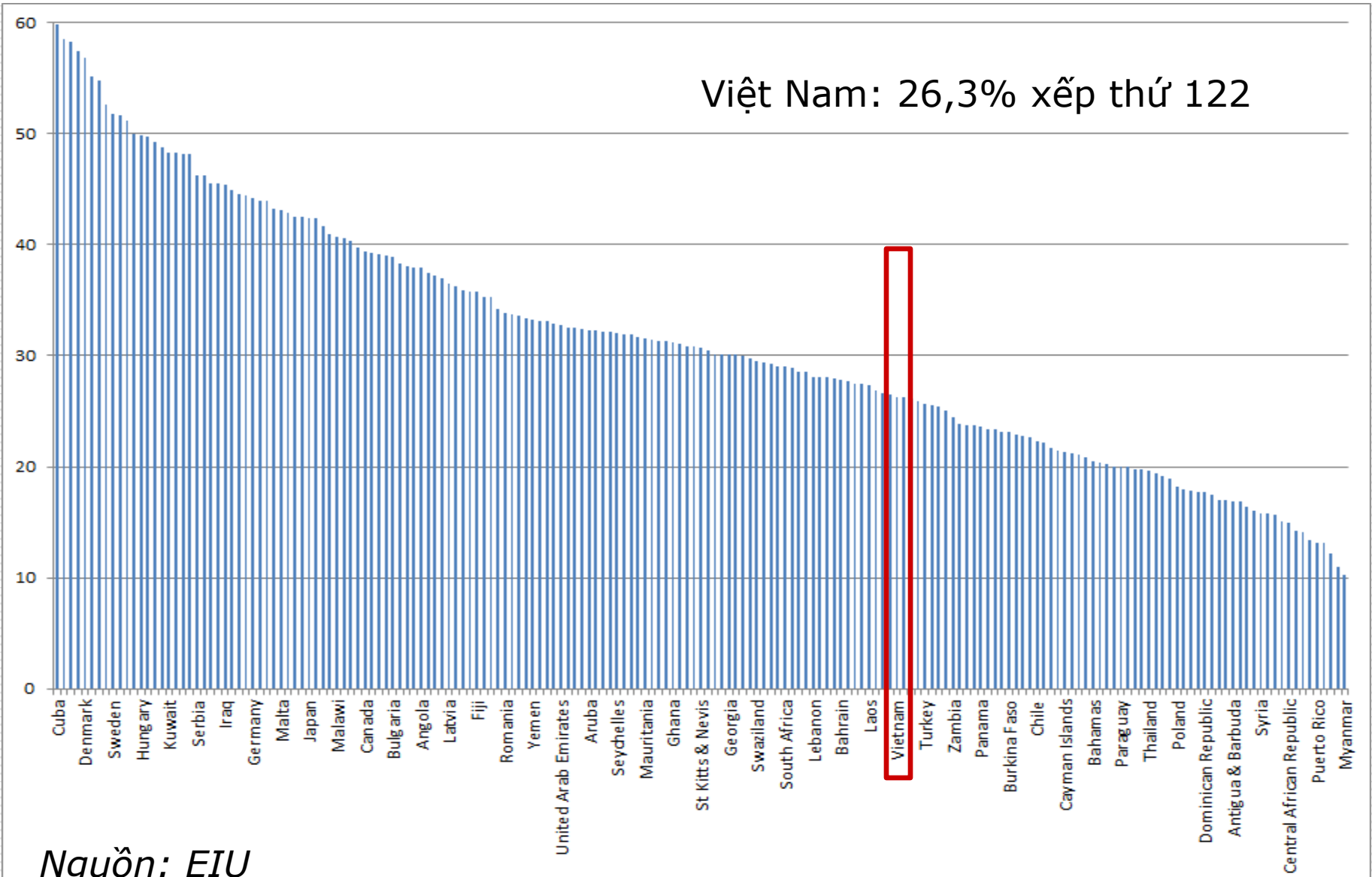
<u>Việt Nam</u>	<u>1997</u>	<u>2014</u>
Tổng	34.352	53.440
Nhà nước	3.094	5.531
Tỷ lệ	9,0%	10,3%

SOURCE: U.S. Department of Commerce,
Bureau of Economic Analysis, *National
Economic Accounts*, Tables 6.5A–6.5D.

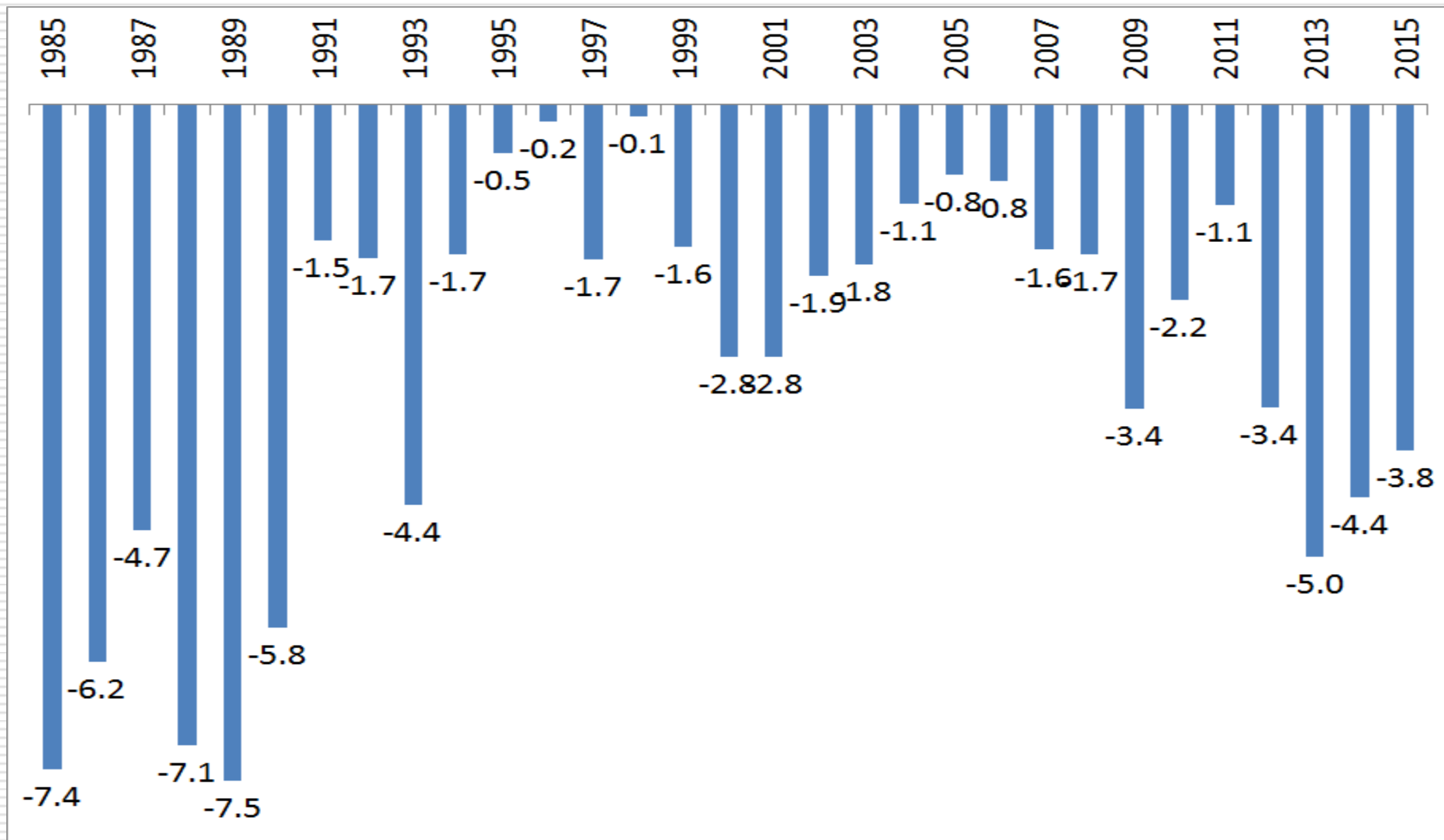
Copyright © 2015, W. W. Norton & Company, Inc.

Chi tiêu của khu vực công (% GDP 2014)

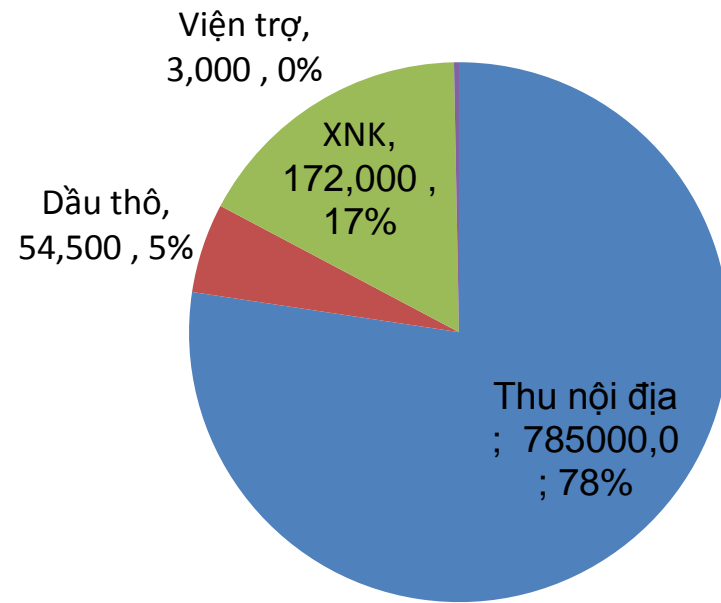
Nguồn: EIU

Thâm hụt ngân sách của VN (% GDP)

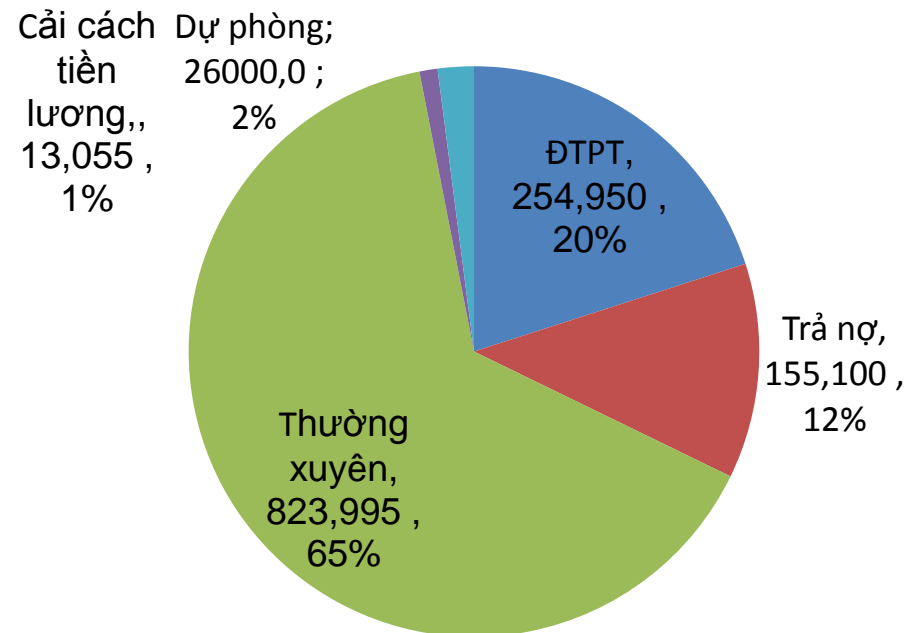

Nguồn: EIU

NS VN 2016

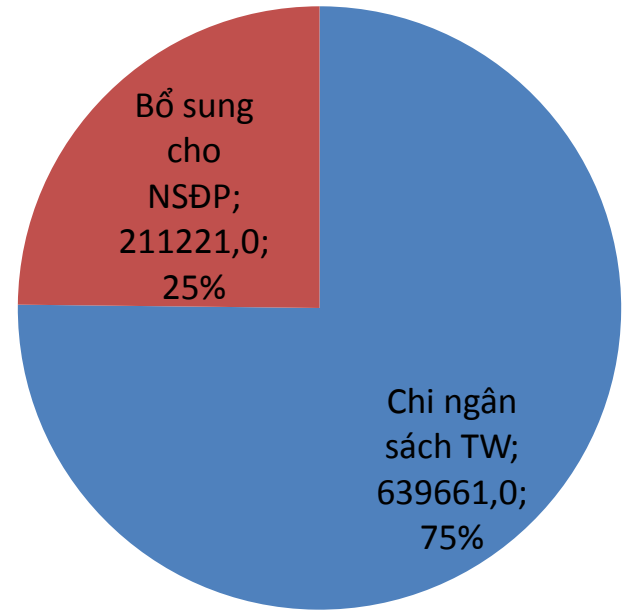

Thu ngân sách nhà nước

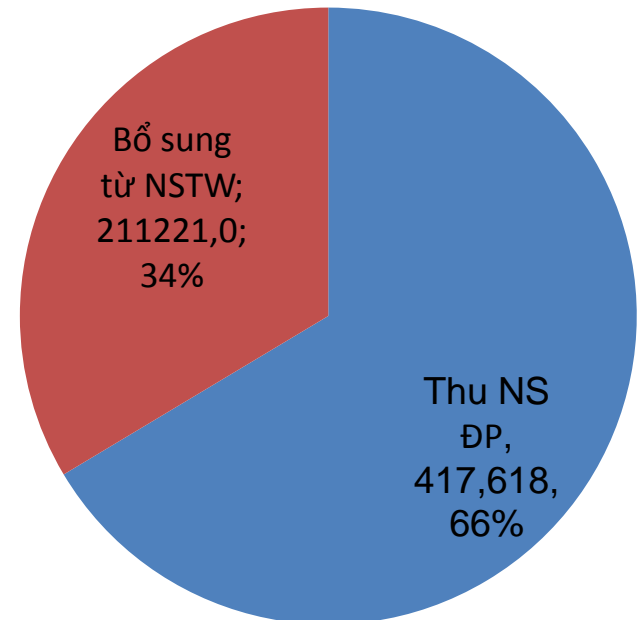

Chi ngân sách nhà nước

Phân chia TW-ĐP

Ngân sách trung ương

Ngân sách địa phương

Một số vấn đề khác

- ✓ Kinh tế học thực chứng và kinh tế học chuẩn tắc
- ✓ Bất đồng về quan điểm
- ✓ Những vấn đề về số liệu

Những vấn đề về số liệu

STT	Chỉ tiêu	Dự toán	Chia ra	
		năm 2016	NSTW	NSDP
A	B	1 = 2 + 3	2	3
A	TỔNG CHI CÂN ĐỐI NGÂN SÁCH	1,273,200	723,060	550,140
I	Chi đầu tư phát triển	254,950	123,750	131,200
II	Chi trả nợ và viện trợ	155,100	155,100	
III	Chi thường xuyên	823,995	429,210	394,785
	Trong đó:			
1	Chi giáo dục - đào tạo, dạy nghề	195,604	34,604	161,000
2	Chi khoa học - công nghệ	10,471	8,121	2,350
IV	Chi cải cách tiền lương	13,055	2,500	10,555
V	Chi bổ sung quỹ dự trữ tài chính	100		100
VI	Dự phòng	26,000	12,500	13,500
B	CHI TỪ CÁC KHOẢN THU QL QUA NSNN	91,245	61,050	30,195
C	CHI TỪ NGUỒN VAY NGOÀI NƯỚC VỀ CHO VAY LẠI	43,010	43,010	
	TỔNG SỐ (A+B+C)	1,407,455	827,120	580,335

Những nội dung then chốt

- ✓ Lý do tồn tại khu vực công hay vai trò của chính phủ
- ✓ Các loại thất bại thị trường
- ✓ Các hoạt động của khu vực công
- ✓ Đo lường quy mô của khu vực công

Những nội dung trong bài tiếp theo

- ✓ Hiệu quả và công bằng
- ✓ Như thế nào là hiệu quả
- ✓ Như thế nào là công bằng
- ✓ Đánh đổi giữa hiệu quả và công bằng